

TOPLUMSAL FARKINDALIĞI ARTTIRMA AMACIYLA SANATIN KULLANIMI: DEPREM ÖRNEĞİ

USING ART AS A MEANS TO INCREASE SOCIAL AWARENESS: THE
EXAMPLE OF EARTHQUAKES

Altuğ Çelik

altugcelik1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5502-7564

MAKALE GELİŞ TARİHİ: 22 Mayıs 2024 • YAYIMA KABUL TARİHİ: 14 Mart 2025

Öz

Bu makale, sanatın toplumun dikkatini çekmede ve bilinç oluşturmada etkili bir araç olduğunu ele almaktadır. Özellikle deprem riski gibi önemli bir konuda sanatın nasıl kullanılabileceği araştırılmaktadır. Depremin toplum üzerindeki etkileri incelenerek, sanatın duygusal ve sembolik gücünün insanların soyut konuları anlamalarına nasıl yardımcı olabileceği vurgulanmaktadır. Makale, sanatın deprem bilinci oluşturmadaki potansiyelini ve bu bilinci sürdürülebilir şekilde artırmanın yollarını açıklamaktadır. Ayrıca, acil toplumsal meselelerde sanatın kullanımının önemi ve ileriye dönük araştırma alanlarına da değinilmektedir.

Abstract

This article discusses how art can be an effective tool in capturing society's attention and creating awareness, particularly in significant issues like earthquake risk. It explores how art can be utilized in addressing earthquake risk and emphasizes on examining the effects of earthquakes on society. It highlights how the emotional and symbolic power of art can assist individuals in comprehending abstract concepts. The article also elucidates on the potential of art in fostering earthquake awareness and outlining ways to sustainably enhance this awareness. Furthermore, it touches upon the importance of using art in addressing urgent societal issues and provides insights into future research areas.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Sanat,
Toplumsal Farkındalık, Doğal Afetler, Eğitim

Key Words: Earthquake, Art, Social
Awareness, Natural Disasters, Education

GİRİŞ

Deprem, doğanın insan hayatı üzerindeki güçlü ve etkileyici bir olayı sayılabilir. Sarsıcı gücüyle sadece fiziksel yapıları değil, aynı zamanda toplumların dokusunu da derinden etkileyebilir. Her ne kadar doğal bir fenomen olsa da depremler insan yaşamında derin izler bırakır ve toplumların dayanıklılığını sınavabilir. Bu nedenle, depremin toplumsal etkileri incelendiğinde, sadece bina hasarları ve ekonomik kayıplarla sınırlı kalmaz; aynı zamanda insanların duygusal, psikolojik ve sosyal yaşamlarında da derin yaralar açabilir. Depremlerin toplumsal etkileri geniş bir yelpazede ortaya çıkabilir. Öncelikle, fiziksel altyapının hasar görmesi nedeniyle yaşanan kayıplar büyük bir dikkat gerektirebilir. Yıkılan binalar, zarar gören yollar ve su kaynakları, toplumların günlük yaşamlarını olumsuz etkileyebilir. Bu tür altyapı hasarları, toplumların normal işleyişini bozar ve onları yeniden inşa sürecine yönlendirebilir. Ancak depremin etkileri sadece yapısal zararlarla sınırlı kalmayabilir. Depremler aynı zamanda toplumların psikolojik ve duygusal dengesini de sarsabilir. Afet anında yaşanan korku ve endişe duyguları, sonrasında da travma ve kaygı gibi psikolojik sorunlara yol açabilmektedir.

Özellikle depremlerde yaşamını yitirenlerin ve yaralananların aileleri için bu tür duygusal travmalar çok daha derin ve uzun süreli olabilmektedir. Bununla birlikte, Depremler, insanların dayanışma ve dayanıklılık potansiyelini ortaya çıkarabilen önemli bir olaydır. Felaket anlarında, bireyler genellikle bir araya gelir, yardımlaşır ve birlikte hareket ederler. Bu durum, toplumun dayanışma ve birlik duygusunu güçlendirir. İnsanlar, acil durumlar karşısında birbirlerine destek olur, yardım çağrılarına cevap verir ve ihtiyaç sahiplerine yardım eli uzatır. Bu dayanışma ve destek, felaket sonrası iyileşme sürecinde kritik bir rol oynar. Depremlerin ardından, İnsanlar, toplumlarını onarmak ve iyileştirmek için birlikte çalışırlar. Bu süreçte, dayanışma ve dayanıklılık, toplumun moralini ve motivasyonunu yükseltir. İnsanlar, zorlu durumlarla başa çıkmak için birlikte mücadele ederler ve birbirlerine destek sağlarlar. Dayanışma ve dayanıklılık, toplumun felaket sonrası toparlanma sürecinde önemli bir rol oynar. İnsanlar, birlikte çalışarak zarar gören alanları yeniden inşa eder, kayıpları telafi eder ve normal hayatlarına geri dönerler. Bu süreçte, toplumun birlik duygusu ve dayanışma ruhu, iyileşme sürecini hızlandırır ve insanların birbirlerine olan güvenini artırır.

Sonuç olarak, depremlerin toplumsal etkileri oldukça karmaşıktır ve birçok farklı boyutta görülebilmektedir. Bu etkiler, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal düzeyde kendini gösterebilmektedir. Ancak felaket sonrası yeniden inşa sürecinde toplumların birlikte hareket etme ve dayanışma potansiyeli, insanlığın karşılaştığı zorlukları aşma gücünü de yansıtabilmektedir. Depremler

toplumları derinden etkileyen ve onların dirayetini sınavan önemli olaylardır. Bu doğal afetler hem fiziksel hem de psikolojik anlamda büyük yıkıma yol açabilirken, aynı zamanda toplumların dayanışma ve dayanıklılık potansiyelini de ortaya çıkarır. Depremler sonrasında toplumlar, birlik içinde hareket ederek, yıkılan yapıları yeniden inşa etmekte ve yaşamlarını yeniden kurmaktadır. Bu süreçte, dayanışma ve dayanıklılık, toplumların felaket sonrası toparlanma sürecinde merkezi bir rol oynar. Toplumların bu zorlu süreçlerden güçlenerek çıkabilmesi, onların dayanışma ve birlik duygusunu pekiştirmekte, böylece gelecekte karşılaşılabilecekleri olası felaketlere karşı daha dirençli hale gelmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, depremler, toplumların sadece fiziksel değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik açıdan da dayanıklılıklarını geliştiren, zorlayıcı fakat öğretici deneyimler olarak değerlendirilmelidir. Afet, doğal, insan kaynaklı veya teknolojik kökenli bir olayın, insanların normal yaşamını ve günlük faaliyetlerini etkileyerek kesintiye uğratması veya durdurması olarak tanımlanabilir (Ergünay, 1996, s.263). Doğal afetler, toplumun günlük yaşam düzenini bozan ve oluşturduğu zararları aşarak dış yardım gereksinimi doğuran çevresel olaylar olarak sayılabilir (Keçici, 1994, s.24).

Afetlerin büyüklüğü, meydana getirdiği can kayıpları, mal kayıpları ve ekonomik etkilere göre belirlenebilir. Dolayısıyla, afetler daha çok oluşan sonuçlarıyla tanımlanabilir, yaşanan olayın kendisiyle değil (Atlı, 2006, s.1). Türkiye, deprem kuşağında bulunduğu için 1900-2012 yılları arasında TMMOB verilerine göre 225 büyük deprem yaşamıştır. Bu depremlerin resmi verilere göre 86,644 kişinin ölmüş olduğu ve 566,000 konutun yıkılmış veya ağır hasar görmüş olduğu belirtilmiştir. Bu depremlerden 25'i hakkında can kaybı ve bina hasarıyla ilgili veri bulunmamaktadır. Yapılan incelemelere göre, 182 büyük depremin 70'inde sadece ağır bina hasarı oluşmuş ve can kaybı yaşanmadığı belirtilmiştir. Diğer 3 depremde ise sadece can kaybı olmuş, ancak ağır bina hasarı meydana gelmediği belirtilmiştir (TMMOB, 2012, s.8). 20. yüzyılda dünya çapında 31 büyük deprem meydana gelmiş ve bu depremler sonucunda 1,548,000 kişi hayatını kaybetmiştir. Türkiye'de yaşanan Marmara ve Erzincan Depremleri de bu büyük depremler arasında yer almıştır (TMMOB, 2012, s.8). 17 Ağustos 1999'da gerçekleşen Marmara Depremi, ciddi fiziksel kayıplara neden olduğu söylenebilir. 7 Eylül 1999'daki belirlemelere göre, depremde 15,226 kişi hayatını kaybetmiş ve 23,938 kişi yaralanmıştır. Deprem, konut ve işyerlerinde büyük hasara yol açarak; yapılan tespitlere göre, yıkılan veya hasar gören konut ve işyeri sayısı 86,441'e ulaşmıştır. Dönemin Bayındırlık ve İskân Bakanlığı verilerine göre, deprem sonrasında yaklaşık 600,000 kişi evsiz kalmış ve 120,000 yeni konut ihtiyacı ortaya çıkmıştır (DPT, 1999, s.13). Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı tarafından 24 Nisan 2023'te yapılan açıklamaya göre 6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerde hayatını kaybedenlerin sayısı 50 bin 783'tür. Yaralı sayısının ise 107.204 olarak

belirtmiştir (TMMOB, 2023, s.2). Depremlerin yıkıcı etkileri hem ülkemizde hem de dünya genelinde yaşanan acı tecrübelerle herkes için önemli bir gerçek haline geldiği söylenebilir. Bu doğal afetler, maddi ve manevi kayıplara sebep olabilirken, birçok insanın hayatını da etkileyebilir. Ancak, bu felaketlerle başa çıkmanın yollarını anlamak ve toplumu bilinçlendirmek için sanatın gücünden yararlanmak oldukça etkili bir yöntem olabilir. Günümüzde, insanların bilim ve sanat hakkında bilgi sahibi olmaları, toplumların ilerlemesi için büyük bir gereklilik sayılabilir. Çünkü günümüzde neredeyse her türlü iletişim ve bilginin, bilimsel, teknolojik veya sanatsal içerik barındırdığı söylenebilir. Bu bilgileri doğru bir şekilde anlamak ve yorumlamak ise belirli bir bilgi birikimini gerektirdiği söylenebilir (Sevgi ve İnce, 2004). Sanat, insanların duygusal ve zihinsel olarak derin bir etki yaratma kapasitesine sahip olabilir. Özellikle resim, müzik, tiyatro ve edebiyat gibi sanat dalları, karmaşık ve duygusal konuları anlatma ve izleyicilerin empati kurmasını sağlama konusunda çok etkili olabilir. Depremlerin yıkıcı etkilerini ve alınması gereken önlemleri anlatmak için sanat yoluyla anlatılan hikayeler ve görseller, insanların bu konuda farkındalık kazanmasına yardımcı olabilir. Sanat, sadece bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda duygusal bir bağ kurarak insanları eyleme geçmeye teşvik edebilir. Depremlere hazırlıklı olmanın ve önlem almanın önemini vurgulayan sanat eserleri, insanların bu konuda daha bilinçli ve hazırlıklı olmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, deprem riskini ve sonuçlarını anlatmak için sanatın gücünden yararlanmak, toplumu bilinçlendirme ve felaketlere karşı dayanıklılığı artırma yolunda önemli bir adım olabilir.

AMAÇ VE YÖNTEM

Sanatın, toplumsal farkındalığı artırmak ve özellikle doğal afetler gibi hayati konularda halkın bilgi düzeyini ve hazırlık seviyesini yükseltmek için kullanılması, modern çağın önemli bir stratejisi olabilir. Doğal afetlerin gerçekleşmesi ve etkileri, toplumların bu konularda daha bilinçli ve hazırlıklı olmalarını gerektirmektedir. Ancak genellikle toplumların deprem riski ve hazırlık konusundaki farkındalığı yetersizdir ve alınması gereken önlemler hakkında eksik bilgiye sahip oldukları düşünülebilir. Sanat, duygusal ve görsel yollarla insanların bu konuları daha derinlemesine anlamalarını sağlayabilir. Özellikle görsel sanatlar, depremin yıkıcı etkilerini ve alınabilecek önlemleri ifade etmek için etkili bir araç olabilir. Resim, heykel, fotoğraf, film veya performans sanatları gibi sanat formları, depremin olası sonuçlarını ve risklerini insanlara görsel olarak aktarabilir. Bu tür eserler, insanların duygusal olarak etkilenip riskin farkına varmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, sanat projeleri ve etkinlikleri, deprem hazırlığı ve acil durum planlaması konularında eğitici ve bilgilendirici olabilir. Toplumsal

farkındalığı artırmak amacıyla düzenlenen sanat etkinlikleri, halkın bu konuları daha yakından ve ilgi çekici bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olabilir. Örneğin, deprem simülasyonlarıyla desteklenen resim sergileri veya belgesel gösterimleri gibi etkinlikler, katılımcıların deprem riski ve hazırlık konularında daha derinlemesine düşünmelerini sağlayabilir ve bilinç düzeylerini artırabilir. Son depremler ve bu olayların yarattığı acıları sanat yoluyla paylaşmak amacıyla, yurt içi ve dışında çeşitli sanatsal çalışmalar yapılmıştır.

Bu makalede, Türkiye'nin Ankara ilinde düzenlenen “Beni Duy” adlı sergi ele alınarak, sanatçıların vurgulamak istediği mesajlar sanat eleştirisi yöntemleriyle incelenmiştir. Çalışma, sanatçıların eserlerinin analiz edilmesi ve sanatın afetler konusunda bilinçlendirme aracı olarak nasıl kullanılabileceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Resimlerin incelenmesi ve yorumlanması, sanatın deprem konusundaki duyarlılığı ve bilinçlendirmeyi nasıl destekleyebileceğini göstermeyi hedeflemektedir. Bu eserler aracılığıyla depremin insanlar üzerindeki etkileri, felaketin boyutları ve alınması gereken önlemler işlenecek, okuyucunun bu konular üzerine düşünmesi teşvik edilecektir.

Sonuç olarak, sanatın “deprem örneği” üzerinden kullanımının amacı, toplumda deprem farkındalığını artırmak, insanları bu konuda eğitmek ve hazırlıklı olmalarını sağlamak için güçlü bir araç olarak hizmet edebilir. Sanatın duygusal ve yaratıcı gücü, toplumsal değişim ve bilinçlenme süreçlerine katkıda bulunabilir ve felaketlere karşı daha dirençli bir toplum oluşturmaya yardımcı olabilir. Ayrıca, sanat etkinlikleri ve projelerinin, toplumda acil durum hazırlığı ve bilinçlenme konularında daha geniş bir etki yaratabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, sanatın bu tür önemli konularda kullanılması ve desteklenmesi, toplumun daha güvenli ve hazırlıklı olmasına katkı sağlayabilir.

Sanatın Toplumsal Farkındalığı Arttırmadaki Önemi

Hayal gücü, bilim insanları ve sanatçılar arasındaki temel bir ortak nokta olarak görülebilir. Bilim, sanatı anlaşılabilir kılabilir ve sanat ile akıl arasında bir köprü kurabilir. Sanatın etkili olabilmesi, bilime olan yakınlığıyla ilişkilidir denilebilir. Bu nitelikleri bulan ve anlayan bir izleyici, sanatın yüksek motivasyonunu hissederek ve bunu başkalarına da yansıtabilir (Tolstoy, 1996). Yaratıcı düşünce, bilim insanları ve sanatçılar arasında ortak bir ilham kaynağı olabilir çünkü her ikisi de yeni keşifler yapmak veya duyguları ifade etmek için yaratıcı düşünceye dayanabilir. Bilim, gerçekliği anlamamıza yardımcı olabilirken, sanat duygularımızı ve deneyimlerimizi ifade etmemize olanak tanıyabilir. Bu nedenle, bilim ve sanat arasındaki etkileşim, insanların hem rasyonel hem de duygusal dünyalarını besleyen ve zenginleştiren bir köprü oluşturabilir. Bir izleyici, bu köprüyü

kavradığında, sanatın ve bilimin birbirini nasıl tamamladığını daha iyi anlayabilir ve bu etkileyici ilişkiyi başkalarına da aktarabilir. Bu sebeple, doğadaki yapısal biçimler veya örüntüler ile bilimin anlam yüklediği unsurlar arasında sanat eserlerinde kaçınılmaz bir benzerlik bulunabilmektedir. Ancak bilim, yararlılık ve ölçülebilir sonuçlar üzerinde odaklanırken, sanat estetik doyum ve duygusal deneyim üzerinde yoğunlaşır denilebilir (Williams, 2001; Kavuran, 2003). Varlıkları ve olayları anlamaya çalışırken sanatın, doğayı ve olayları yansıtırma konusunda bilimden farklı bir anlatım tarzına sahip olduğu söylenebilir. İlk çağlardan beri sanatçılar, duyularıyla elde ettikleri bilgiyi farklı bir bakış açısıyla yorumlayarak eserlerine aktarmışlardır. Sanat, gerçekliği betimler ve ilişkileri estetik imgelerle anlatarak doğadaki gizleri izleyicilere sezdirebilir. Bu nedenle, sanat doğrudan beyinde hiçbir işlem yapmadan algılanabilir ve anında etki ederek, bir süreç gerektirme ihtiyacı duymayabilir. Bu durum, insanın içsel dünyasında klasik mantıksal düşünce yerine, günümüz bilim çevrelerince “bulanık mantık” olarak tanımlanan örtük bir mantığın devreye girmesine olanak tanıyabilir. Bilimsel mantık ise tartışır ve sonuca varmak için muhakeme sürecini takip eder. (Williams, 2001). Bilimsel mantık ikna edici olsa da sanat toplumun güzellik duygusunu ve sezgilerini yönlendirebilen, motivasyon sağlayıcı bir güce sahip olabilir (Welch, 2011). Bu sebeple örneğin küresel ısınma ve iklim değişikliğinin tüm canlıların yaşamını yakından ilgilendirdiği bilimsel gerçeği, toplumsal farkındalık oluşturmada yeterince etkili olmadığı söylenebilir (Miles, 2010). Sanatın olayları kendine özgü bir diyalektik içinde ele almasıyla oluşturduğu algı biçiminin, sorunlar bağlamında bilgi edinme ve bilinçlenmeyi teşvik edebileceği öne sürülebilmektedir (Feibleman, 1945; Feldman ve Robert, 1996). Çünkü her insan, doğaya dair evrimsel bir bilince sahip olarak doğar, bu nedenle zihnin temelinde bilincin yer aldığı söylenebilir (Ross, 2008). İnsan beyninin biyolojik evrimiyle oluşan algılama ve kavrama yeteneğindeki değişim milyonlarca yıl alırken, toplumlardaki kültürel evrim bir insan ömrü boyunca birkaç kez değişebilmektedir. Bu durum, sanatın toplumsal algı değişiminde daha hızlı tepki verebilmesiyle açıklanmaktadır, çünkü sanat kültürün önemli bir bileşeni olarak görülebilmektedir (Gormley, 2010). Bugünlerde, bireylerin bilim ve sanat alanında bir miktar okuryazarlık sahibi olması, toplumların gelişimi için büyük bir öneme sahip olabilir. Çünkü günümüzde neredeyse her türlü bilgi, konuşma, haber, açıklama ve yorum bilimsel, teknolojik veya sanatsal içeriğe sahiptir ve bunların doğru bir şekilde anlaşılması bilgi birikimine dayanabilmektedir (Sevgi ve İnce, 2004). Farklı kaynaklardan gelen mesajların birey veya ülkeye ulaşması, mesajın doğru şekilde anlaşılabilmesi, saklanabilmesi ve değerlendirilebilmesini gerektirmekte olduğu söylenebilir. Bu süreç, detayların doğru algılanmasını ve zihinde anlaşılır hale getirilmesini içermekte olduğu düşünülebilir (RTÜK, 2007). Bu nedenle sanat, toplumsal meseleleri ele alabilmekte ve bu konuları geniş kitlelere ulaştırmada bir araç olarak kul-

lanılabilmektedir. Sanatçılar, eserleri aracılığıyla politik, sosyal veya ekonomik sorunlara dikkat çekebilir ve toplumsal değişim için harekete geçmeye ilham verebilirler. Örneğin, bir ressam savaşın dehşetini veya bir fotoğrafçı toplumsal eşitsizliği belgeleyebilir. Bu eserler, izleyicilerde derin bir etki bırakarak konu hakkında farkındalık oluşturabilir.

Sanat, duygusal bir etki yaratarak izleyicilerde derin duygular uyandırabilir. İnsanlar, bir sanat eseriyle duygusal bir bağ kurduklarında, o konuyla ilgili daha fazla düşünmeye ve harekete geçmeye daha meyillidirler (Smith ve Johnson, 2018). Harekete geçmeye daha meyilli olmak da o konuyla ilgili daha fazla bilgi edinmeyi, topluma etki etmeyi ya da değişim gereksinimi hakkında toplumsal bilinci uyandırmaya teşvik edebilir. Bu da sanatın, toplumları değiştirmek için güçlü bir araç olarak kullanılabileceği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Resim Sanatının Kullanımı

Bilim, iletişim açısından genellikle dilin kullanımını öne çıkarabilir. Resim sanatı ise dil dışı, yani görsel bir ifade olarak sayılabilir. Görsel anlatımın doğrudan bilgi aktarımının yanı sıra çoğunlukla görsellere dayalı özel avantajları da bulunabilmektedir. İnsanın biyolojik ve sosyal evrimi sonucunda ortaya çıkan genetik kodlarında görsel öğrenme yeteneği %1 tatma, %1,5 dokunma, %3,5 koku alma, %11 duyma ve %83 görme yoluyla elde edilebilir. Sanat, doğası gereği mesajını doğrudan göstergelerle ifade etmek yerine, farklı yorumlar ve çağrışımlar yoluyla görüntüyü bir mesaja dönüştürebilir. Bu eşsiz işleviyle, hedef kitlelerini ikna etmeye, bilgilendirmeye, bir yöne yönlendirmeye veya caydırma-ya yardımcı olabilir (Günay, 2008). Bilim ve sanat arasındaki etkileşim, sanatın bu zorlu koşullar altında toplumun travmatik deneyimleriyle başa çıkma ve bu deneyimlerden kurtulmaya katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir. Doğal afetlerin sanat yoluyla nasıl anlaşılabilirliği ve bu sürecin toplumsal dirençliliği nasıl etkileyebileceğine dair araştırmalar afet yönetimi ve sosyal iyileştirme stratejileri açısından önemli sayılabilir (Fındıkçı ve Kartopu, 2024). Bu bağlamda toplumsal bir sorun hakkında yapılmış bir resim izleyicisinde duygusal bir tepki uyandırabilir ve izleyicinin empati kurmasına yardımcı olabilir. Empati kurabilen bir birey de başka insanların yaşadığı zorlukları anlamaya ve bu sorunlara karşı duyarlılık göstermesine teşvik edebilir. İnsanlar, başkalarının yaşadığı zorlukları anladıklarında, onlara destek olmak ve birlikte hareket etmek için daha istekli olabilirler (Blake ve Quadrel, 1993).

Doğanın nesneleri, evrensel boyutuyla, sanatın uzun zamandır ilgilendiği konular arasında olduğu söylenebilir. İlk çağlardan beri sanatçılar, duyularıyla elde ettikleri bilgiyi farklı bir bakış açısıyla yorumlayarak eserlerine aktarmaya çalış-

mışlardır. Sanat, insan bilincine kazandırılan bilgilerin, algılar dünyasından duyular dünyasına aktarılma süreci olduğu varsayılabilir (Mateas, 2001). Bu bakımdan doğal afetlerin sanat eserlerine yansımaları, bireylerin yaşadıkları olayların etkilerini daha iyi anlamalarına ve bu olaylarla baş duygusal ifade bulmalarına yardımcı olabilmektedir (Fındıkcı ve Kartopu, 2024). Baumann, Merante, Sylvain-Holmgren ve Burke'nin (2021) yapmış olduğu bir araştırma 2015 yılında Nepal'de yaşanmış deprem sonucu üç bulguya ulaşmışlardır. Bunlardan ilki, sanat rahatlama sağlar ve başa çıkma yöntemidir. İkincisi, sanat bir iletişim aracıdır, çünkü teşvik edici ve umut verici mesajları yayma fırsatı sunmaktadır. Üçüncüsü ise, sanatın toplumlarda hem fiziksel hem de duygusal olarak güvenli alanlar oluşturmak için kullanılmasıyla toplulukların uyumlarının gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamlar sonucunda çeşitli deprem konulu sanat eserine dair yorumlamalar aşağıda verilmiştir.

Görsel 1. Altuğ Çelik, *Kırılma Noktası*, 2024, tuval üzerine yağlıboya, 80x100 cm.

Deprem duyarlılığını arttırma amacıyla yapılmış bu çalışmada sanatçı kırmızı ve siyah tonların baskın olduğu bir renk paleti kullanmıştır. Bu renk paleti, izleyicide acı ve korku duygularını uyandırma amacını taşır (Harris, 2021). Kompozisyonda dikkat çeken unsur da dinamik üçgen formlar. Resmin alt kısmında yer alan bu hareketli üçgen yapılar, görselin enerjik yapısına katkı sağlıyor. Parçalanmış ve yer değiştirmiş görünmeleri, izleyiciye karmaşayı ve dinamik yapıyı hissettirir (Mitchell, 2019). Üçgenler, adeta birbiri üzerine yığılmış ya da çatışan parçalar gibi bu, resme daha fazla dinamizm kazandırırken aynı zamanda deprem gibi yıkıcı bir gücün etkisiyle şekillerin dağıldığını veya yeniden yapılandığını ima edebilir. Bu üçgenler, resmin alt kısmındaki patlama etkisiyle yukarıya doğru akan hareketle bütünleşerek, izleyiciyi görsel bir yolculuğa çıkarıyor. Bu geometrik formlar, düz ve sakin bir yapı yerine hareketin, gerilimin ve enerjinin bir yansıması olarak kompozisyonda yer alıyor. Kırılganlık ile gücün bir arada olduğu bu üçgen yapılar, eserin genel dinamiğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Kırmızı renk, resimdeki dikkat ve şiddet olgusunu artırabilirken, kullanılan koyu tonlar yaşanan felaketteki karamsarlığa ve ruhsal çöküşe bir gönderme olabilir. Resimdeki formlar gerçekçilikten koparılarak soyutlaştırılmış, ancak insan zihninde belli imgeler bırakacak düzeyde oluşturulmuştur. *Soyutlama, izleyicinin kendi deneyimlerine dayalı olarak farklı yorumlar yapmasına olanak tanır* (Adams, 2021). Depremin sebep olduğu yer altındaki tektonik olayların yeryüzünde yarattığı şiddetin gücünü anlatmak adına geliştirilmiş bir kompozisyon olduğu söylenebilir.

Bu anlamda bakıldığında, sanatçının oluşturduğu bu kompozisyon, depremin gücü hakkında izleyici üzerinde çarpıcı ve düşündürücü bir etki yaratabilir. *Dijital sanatın olanakları, görsel etkileri artırarak izleyicinin duygusal tepkilerini derinleştirir* (Rogers, 2019). Dijital olarak çalışılmış bu eserin, yapılmasındaki yöntem seçilirken son teknolojilerden yararlanılması, doğa felaketine bilimsel ve teknolojik anlamda bakılmasını da sağlayabilir. *Bu, sanatın toplumsal olaylara duyarlılığını artıran önemli bir faktördür* (Klein, 2022). Bu eser, teknoloji ve sanatın gücüyle nasıl ortaya konduysa, depreme karşı alınacak önlemler de yine bilim ve sanatın katkılarıyla yapılabilir ve şekillendirilebilir.

Görsel 2. Sultan Göktepe, İsimsiz, 2024, tuval üzerine yağlı boya, 60x120 cm.

Bu resim, depremin yıkıcı etkilerini görsel bir dil ile güçlü bir şekilde ifade ediyor. Toprak ve gri tonlarının hâkim olduğu kompozisyon, felaketin fiziksel ve duygusal izlerini yoğun bir şekilde yansıtıyor. Sanatçının seçtiği bu palet, yıkımın sessiz ama etkileyici bir sembolü olarak karşımıza çıkıyor. Toprak tonları, şehrin dokusunu ve geçmişini temsil ederken, gri tonların yoğunluğu, doğanın güçlü müdahalesiyle bir örtü gibi her şeyi kaplamaya başlamış bir gökyüzünü simgeliyor. Gökyüzünün doğal maviliği, yerini griye ve belirsizliğe bırakırken, izleyiciye felaketin kaçınılmaz ve her şeyi kapsayan etkisini hatırlatıyor. Fırça vuruşları da oldukça anlamlı bir şekilde resme yön veriyor. Bu akışkan ve belirsiz vuruşlar, sanki şehrin sınırlarının, kimliğinin ve varlığının depremin şiddetiyle bulanıklaştığını, silindiğini gösteriyor. Sanatçının bu teknikle vermek istediği mesaj, bir şehrin sadece binalarının değil, aynı zamanda o şehirdeki yaşamların, anıların ve kültürel değerlerin de depremle birlikte yok olmaya yüz tuttuğunu ifade ediyor olabilir. Fırça darbeleri bir silinmeyi, bir kaybolmayı temsil ederken, aynı zamanda depremin aniden gelen yıkıcı gücünü de hissettiriyor. Resmin kompozisyonundaki bulanık ve silik yapılar, belirsizliği ve kaosu temsil ederken, şehir silüetinin hala görünür olması, bir umut ya da yeniden inşa edilme arzusunu işaret edebilir. Ancak bu silüet, bir gölge gibi görünür; net değildir, tıpkı felaketin ardından hayata tutunmaya çalışan bir toplumun bulanık, belirsiz geleceği gibi. Sanatçı bu eseriyle sadece fiziksel bir yıkımı değil, aynı zamanda sosyolojik ve psikolojik bir yıkımı da vurguluyor. Depremin ardından şehirlerin yeniden inşası teknik olarak mümkün olabilir, ancak asıl onarımın toplumun ruhsal ve duygusal dünyasında gerçekleşmesi gerektiğine işaret ediyor. Toprak tonları, felaketin köklerinin derinlere işlediğini, gri tonlar ise bu yıkımın üzerini kaplayan belirsizlik ve çaresizliği simgeliyor. Gökyüzünün kademeli olarak griye bürünmesi, insanın bu yıkım karşısında nasıl kendini

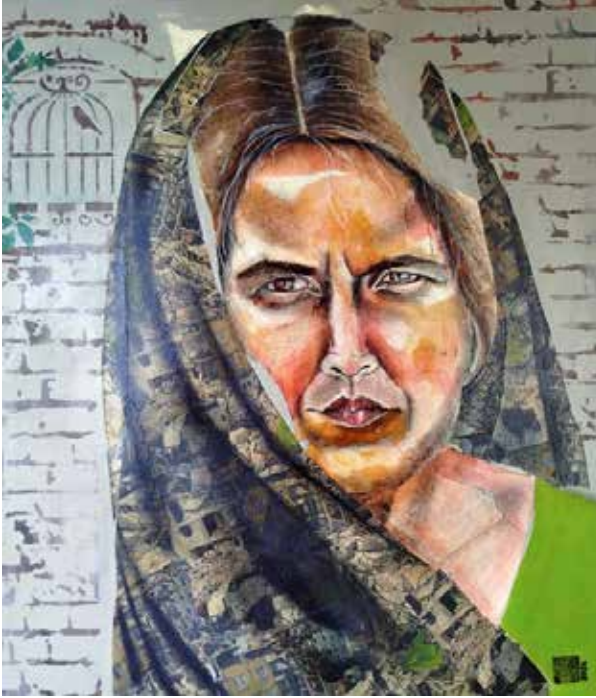
kapattığını, umudun ve geleceğin üzerini nasıl kararttığını düşündürüyor. Bu görselin bize hatırlattığı bir diğer şey, sadece binaların ve altyapının yeniden inşasının yetmeyeceği, o bölgede yaşayan insanların da sosyolojik ve psikolojik anlamda iyileşmeye ihtiyaç duyduğu gerçeğidir. Bu resim hem bir yıkımı hem de o yıkımın ardından toplumun yeniden toparlanma ve kendini bulma süreci-ne dair derin bir metafor sunuyor.

Görsel 3. Nilgün Coşkun Yakar, *İsimsiz*, 2024, tuval üzerine akrilik, 70x80 cm.

Burada yer alan eser, yaşanan yıkımın sembolizmini geometrik formlar ve canlı renkler aracılığıyla sunarak, kaosun içindeki düzeni, kaybolmuş yaşamların izini sürüyor. Parçalanmış formlar, doğal afetlerin şehre ve insanlara getirdiği kırılganlık ve dağılımı temsil ederken, aynı zamanda insanların yeniden bir araya gelme potansiyelini de simgeler (Green, 2022). Parçalanmış formlar, afetin şehre ve insanlara getirdiği kırılganlığı ve dağılımı temsil ediyor. Ancak sanatçı, her bir renk ve şekil ile bu farklı hayatların nasıl bir araya geldiğinde daha büyük bir bütünü oluşturabileceğini, bir topluluğun güçlenip iyileşebileceğini hissettiriyor. Bu, toplumsal dayanışmanın ve kolektif iyileşmenin önemli bir ifadesidir (Baumann et al., 2021). Her form, yaşamın çeşitliliğini ve toplumdaki her bireyin benzersiz hikayesini sembolize ediyor. Bu canlı renkler, sadece bireylerin farklılıklarını değil, bu farklılıkların birleşerek nasıl daha bü-

yük bir uyum yarattığını da gösteriyor. Renklerin ve formların bir aradalığı, yalnızca görsel bir düzenin ötesinde, toplumsal bir dayanışmayı simgeler (Peters, 2022). Renklerin, depremin getirdiği karanlıktan doğan umut ışıkları gibi görünmesi, izleyicinin karanlık anlarda bile güzellik ve umut bulabileceğini ima ediyor. Sanatçı, bu dengeyi kurarken, sadece geometrik formlar ve renklerin düzenini değil, aynı zamanda insan ruhunun kırılabilirliğine rağmen sahip olduğu dayanma gücünü, yeniden doğma yetisini ve birbirine bağlılığını da betimliyor. Gözlemcinin, sadece yaşanan felaketi düşünmeye değil, bu felaketin ardından yükselen insan hikayelerine ve toplumun tekrar ayağa kalkma gücüne yönlendirilmesi, sanatın etkileyici bir özelliğidir (Foster, 2010). Gözlemciyi, sadece yaşanan felaketi düşünmeye değil, bu felaketin ardından yükselen insan hikayelerine ve toplumun yeniden ayağa kalkma gücünü de yönlendiriyor.

Görsel 4. *Akife Dekeli, İsimsiz, tuval üzerine kolaj ve karışık teknik, 50x70 cm.*

Bu eser, deprem farkındalığına dikkat çekmek için yaratılmış ve içerdiği sanatsal öğelerle güçlü bir anlatı sunuyor. Kadın figürü, eserin merkezi unsuru olarak öne çıkıyor; yüzündeki ifade derin bir üzüntü, öfke ve kararlılığı yansıtıyor. Bu ifade hem bireysel acıyı hem de toplumsal bir yarayı temsil ediyor. Renk paleti, figür etrafında sıcak ve soğuk tonlar arasında bir kontrast yaratıyor. Kadının yüzü, toprak tonlarıyla sarı, kahverengi ve turuncu tonlarıyla boyanmış. Bu renkler, insan vücudunun kırılabilirliğine ve yaşanan trajedinin gerçekliğine işaret ederken, arka plandaki soğuk gri ve siyah tonlar, yıkımın soğukluğunu tem-

sil ediyor. Arka plandaki tuğla duvar desenleri ve kuş kafesi, çevresel tahribatla yüzleşme sürecini vurguluyor.

Kadının başörtüsündeki dokular, yıkılmış binaların görüntülerini içeriyor; bu desenler, deprem sonrası ortaya çıkan fiziksel yıkıma işaret ediyor. Başörtüsündeki yıkım sembolleri, toplumsal bir örtü olmanın yanı sıra, kadın bedenini de yıkımla birleştiriyor. Kadın figürünün sert ifadesi ve örtünün sembolik yıkım desenleri, eserin dramatik yapısını güçlendiriyor ve bireyin yaşadığı travmanın toplumsal bir temsilini oluşturuyor. Kompozisyon, üçgenimsi bir formda düzenlenmiş, kadının yüzü merkezde yoğunlaşırken arka plandaki mimari öğeler belirli bir hizada sunulmuş. Kadının başörtüsündeki mimari yapılar, yıkılmış binalar olarak eserin geometrik düzenini bozan karmaşık bir yapıda yer alıyor. Bu dağınıklık, depremin yarattığı düzensizlik hissini izleyiciye aktarıyor. Eserde kullanılan her bir öğe, deprem felaketinin fiziksel ve duygusal etkilerini anlatan semboller olarak işlev görüyor. Kadının sert bakışları, yaşadığı acının ve direnişin bir sembolü olarak yorumlanabilir. Başörtüsüyle bütünleşmiş olan yıkım sembolleri, bireysel kimlik ile toplumsal trajedinin iç içe geçtiğini gösteriyor. Arka planda yer alan kuş kafesi ise özgürlüğün kısıtlanmasını, belki de yaşanan travmanın ardından yeniden yapılamayan bir hayatı simgeliyor.

Sonuç olarak, eser renk kompozisyonu, desen kullanımı ve sembolik anlamlarıyla güçlü bir toplumsal farkındalık yaratmayı amaçlıyor. Bu sanatsal dil, deprem sonrası yaşanan travmayı hem bireysel hem de toplumsal düzlemde hissettiriyor ve derin bir empati oluşturuyor.

Görsel 5. Nilgün Dörtok, *İsimsiz*, 2024, tuval üzerine akrilik 50x70 cm.

Bu eser, deprem sonrası yaşanan yıkımı ve bu yıkımın hem insanlara hem de çevreye etkisini sanatsal bir bakış açısıyla ortaya koymaktadır. Eserde, denizin içinden bir dünya ve çeşitli unsurlar gözlemlenmektedir. Resmin merkezinde, denizin derinliklerinde birer yabancı gibi duran, fakat bu ortamla garip bir uyum içindeki objeler ve canlılar dikkat çeker. Balık figürleri, denizin ortasında yüzüyor gibi görünse de doğal ortamlarının dışına itildikleri izlenimi verirler. Bu balıklar, deprem sonrası doğanın da bir felaketin etkisi altında kaldığını sembolize eder; insanlar gibi diğer canlıların da bu trajediden kaçamadığını vurgular. Resimdeki balıklar sadece birer figür değil, aynı zamanda yaşamın her formunun bu felaketten nasıl etkilendiğinin güçlü bir anlatımıdır. Denizin içindeki bu kaotik ortamda, yıkık dökük bir sandalye ve Hatay iline ait bir plaka göze çarpar. Plakanın üzerinde “31” yazısı, deprem bölgesi olan Hatay’a doğrudan bir referans oluşturur ve bu küçük detay, izleyiciye büyük bir trajediyi hatırlatır. Hatay, depremde büyük bir yıkıma uğramış ve bu eser de bu yıkımı simgesel olarak taşımaktadır. Eserdeki bu küçük plaka, aslında büyük bir toplumsal ve çevresel kaybın temsilcisi olarak işlev görür. İnsana dair unsurların yanı sıra, denizin içindeki devrilmiş sandalye gibi detaylar, insan yaşamının ve yerleşimlerinin nasıl yerle bir olduğunu, düzenin nasıl alt üst edildiğini gözler önüne serer. Renk kompozisyonuna bakıldığında, eserdeki baskın renkler mavi ve yeşil tonlarıdır. Bu tonlar, denizin derinliklerine ve doğanın sakinliğine gönderme yaparken aynı zamanda derin bir içsel huzursuzluğu da beraberinde getirir. Deniz ve su teması genellikle yaşam ve saflıkla ilişkilendirilirken, burada suyun altındaki düzen, aksine bir yıkımın ve kaosu temsil eder. Bu tezat, izleyiciye derin bir düşünce alanı açar: doğanın hem yaratıcı hem de yıkıcı gücünü simgeler. Suyun sakin görünen yüzeyinin altındaki bu karmaşa, aynı zamanda depremin görünmez etkilerini, yani yüzeydeki yıkımdan daha derinlerde, insanların, canlıların ve doğanın iç dünyasında yaşanan duygusal yıkımları da ima eder. Eserin geometrisi ve biçimlerine baktığımızda, her şey bir tür kaos içinde düzenlenmiş gibidir. Belirgin bir hiyerarşi veya geometrik düzen yoktur; bu, depremin yarattığı düzensizlik ve rastgele yıkımı temsil eder. Balıklar, sandalye ve plaka doğal ortamlarına yabancılaşmış gibidir. Bu biçimsel düzensizlik, izleyicide bir kaybolmuşluk ve çaresizlik hissi yaratır, aynı zamanda depremin belirsizliği ve kontrolsüzlüğüne bir göndermedir. Desen ve figürler anlam açısından oldukça güçlüdür. Balık figürleri, denizdeki canlı yaşamını simgelerken aynı zamanda insanlar gibi felakete maruz kalan savunmasız varlıkları temsil eder. Bu balıkların ortamı, su altı gibi görünse de aslında yerleşik düzenlerinin bozulduğunu ve dış etkenler tarafından zorla yeni bir ortama itildiklerini ifade eder. Eserin sol tarafında yer alan dalgalar, büyük bir gücün, doğanın yıkıcı gücünün bir sembolü olabilir. Bu doğa gücü, sadece insan yapısını değil, doğanın kendi düzenini de altüst etmiştir.

Sonuç olarak, bu eser sadece depremin insanlar üzerindeki etkisini değil, aynı

zamanda doğal yaşamın ve çevrenin bu felaketten nasıl etkilendiğini sanatsal bir dil ile aktarmaktadır. Deprem sonrası yıkımı, insanı, çevreyi ve doğayı bir bütün olarak ele alarak, yaşamın her formunun bu felaketten nasıl derinden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu anlamda eser, izleyiciye sadece fiziksel bir yıkımı değil, aynı zamanda ekolojik ve psikolojik bir travmayı da hissettirir. Renklerin kullanımı, figürlerin yerleşimi ve sembolik öğeler, bu derin trajediyi güçlü bir biçimde yansıtırken, izleyiciye hem düşünsel hem de duygusal bir alan sunar. Bu eserde kullanılan sanatsal dil, depremin sadece insan yaşamını değil, tüm ekosistemi nasıl etkilediğine dair güçlü bir farkındalık yaratmaktadır.

Görsel 6. Senem Gümüüşy, *İsimsiz*, 2024, Tuval Üzerine Akrilik, 50x70 cm.

Bu eser, depremin insan ruhunda yarattığı derin izleri, psikolojik çöküntüyü ve fiziksel yıkımı sembolize eden güçlü bir anlatım sunuyor. Felaket sonrası ruh hali, karanlık ve kasvetli bir atmosferle temsil edilir; bu da sanat eserinin izleyicilere duygu aktarımında önemli bir rol oynar (Smith, 2019). Eserin karanlık ve kasvetli renk kompozisyonu, siyah, gri ve beyaz tonlarının hakimiyetiyle felaket sonrası ruh halini ve çevresel yıkımı yansıtıyor. Özellikle siyahın yoğun kullanımı hem yerleşim alanlarını hem de insan ruhunun içine düştüğü karanlık durumu temsil ediyor. Figüratif olarak, eserin üst kısmında yer alan insan yüzü

dikkat çekici. Yüzdeki ifade, izleyiciyi derin bir duygusal etkileşime sokarak, acı ve çaresizlik duygusunu güçlü bir biçimde aktarır (Jones, 2020). Donuk ve acı dolu ifadesi, yıkımın ortasında hayatta kalmanın getirdiği direniş ve çaresizlik hissini barındırıyor. Yüzdeki belirsizlik, yarım kalmış bir hayatın, duygusal ve fiziksel olarak zarar görmüş bir insanın ifadesi olarak yorumlanabilir. Yüzün arkasındaki karanlık fon ve yıkıntıları andıran dokusal unsurlar, bu figürü çevreleyen felaketin bir simgesi haline geliyor. Bu bağlamda, figür, adeta duvarların içinde sıkışmış ve bir tuzağa düşmüş gibidir; bu da izleyicide bir kaygı ve tut-saklık hissi uyandırır (Taylor, 2016). Dokusal unsurlar, eserin fiziksel boyutuna derinlik katıyor. Yoğun ve kabarık boya katmanları, kaotik bir ortam hissi vererek, izleyicinin dikkatini çekmekte ve derin bir empati oluşturmaktadır (Adams, 2021). Yoğun dokusal yapı, yalnızca bir görsel öge değil, aynı zamanda elle tutulur bir yıkımın tasviri olarak karşımıza çıkıyor. Zemindeki sert dokular, yıkılmış binaları ve parçalanmış yolları çağrıştırıyor. Geometrik açıdan eser, kaotik ve düzensiz bir kompozisyona sahip. Düzenli bir yapı ya da simetrik unsurların yokluğu, depremin doğası gereği rastgele ve kontrolsüz bir yıkım olduğunu vurgular (Miller, 2017). Binaları temsil eden çizgiler soyut ve yarım bırakılmış, sanki her an yok olacakmış gibi bir izlenim veriyor. Bu biçimsel düzensizlik, depremin yarattığı belirsizliği vurguluyor ve izleyiciyi zihinsel olarak belirsizlik ve korku atmosferine sürüklüyor. Renk düzenine dönersek, siyah ve gri tonlar üzerine küçük beyaz dokunuşlar, bir tür umut ya da kaçış yolu gibi görünse de, beyazın sınırlı kullanımı, umudun henüz tam olarak mümkün olmadığını, karanlığın hala hüküm sürdüğünü gösterir (Rogers, 2019). Sınırlı renk paleti, izleyicinin dikkatini figüratif unsurlara ve eserin duygusal derinliğine yönlendirir. Eserdeki sembolizm oldukça güçlü. Yüzün arka planındaki dokusal yıkıntılar hem insanın içsel dünyasında hem de çevresel olarak yaşanan yıkımın simgeleri olarak işlev görüyor (Green, 2022). Yüzdeki ifadenin karışıklığı ve yarım kalmışlığı, fiziksel ve ruhsal bir yıkımı simgeliyor. Depremler, insan yaşamını altüst ederken, duygusal dengeleri de bozar. Bu eser, tam da bu ruhsal çöküşün ve yıkımın sembolik bir anlatımıdır.

Sonuç olarak, bu eser yalnızca deprem sonrası yıkımın fiziksel tasvirini değil, aynı zamanda insanın içsel dünyasındaki duygusal ve psikolojik yıkımı da gözler önüne seriyor. Renklerin, figürlerin ve dokuların kullanımı, izleyiciye hem görsel hem de duygusal bir derinlik sunarak, büyük felaketlerin insan ruhunu nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olmaktadır (Johnson, 2023). Bu eser, büyük felaketlerin fiziksel çevreyi ve insan ruhunu nasıl altüst ettiğini güçlü bir sanatsal dille ifade ediyor.

Görsel 7. Senem Gümüşay, *Sismik Çıgılık*, 2024, Performans Sanatı

1960'lar ve 1970'lerde ortaya çıkan sanat akımları, yalnızca biçimsel sanat anlayışına karşı bir eleştiriyle sınırlı kalmayıp, önceki dönemlerin sanatsal kabulleri ve önerilerini de sorgulamışlardır. Bu süreçte, sanatçılar farklı teknikler ve malzemeler kullanarak yeni ifade biçimleri geliştirmişlerdir. Böylece hem sanatçının hem de izleyicinin rolü yeniden tanımlanmış ve sanat ile sanat eseri kavramlarının sınırları genişletilmiştir. Bu yaklaşımlar arasında yer alan Performans Sanatı, disiplinler arası yapısı sayesinde müzik, dans, şiir, tiyatro ve video gibi diğer sanat dallarını da içine alarak, sanatçının canlı performanslarını günümüz çağdaş sanatında önemli bir yere taşımaktadır. (Aydoğan Bolat, 2008). Performans sanatı, sanatçının izleyiciyle etkileşimini artırarak, izleyiciyi yalnızca pasif bir gözlemci olmaktan çıkarıp, yaratıcı bir katılımcıya dönüştürmeyi amaçlar (Dixon, 2015). Bu bağlamda, sanatçının bedeninin kullanımı, toplumsal olayların etkilerini aktarmada ve izleyiciyi bu etkilerle doğrudan yüzleştirmede güçlü bir araçtır (Klein, 2012). Performansın temel amacı, izleyiciyi sadece pasif bir gözlemci olmaktan çıkararak, sanat sürecine aktif olarak katılan ve yaratıcı bir rol üstlenen bir konuma getirmektir. Bu yaklaşım, 1970'li yıllardan itibaren gelişen sanat akımlarının ortak bir özelliği olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde, sanatçılar sanat ile yaşam arasındaki sınırları ortadan kaldırarak, sanatı en kişisel alanlardan en geniş toplumsal ve siyasal alanlara kadar her düzeyde hayatın bir parçası haline getirmeyi amaçlamışlardır. Shiner'ın da belirttiği gibi, son otuz yılın en belirgin eğilimlerinden biri, sanat ile hayatı yeniden bütünleştirme çabası olmuştur (Shiner, 2004, s.402).

Performans sanatı, toplumsal olayların etkilerini anlatmada ve izleyiciyi bu et-

kilerle doğrudan yüzleştirmede güçlü bir araçtır. Deprem farkındalığı oluşturmak amacıyla düzenlenen bu performans, felaketin fiziksel ve ruhsal izlerini sanatçının bedeni üzerinden aktarmayı hedefliyor. Performans, modern kent yaşamının ve onun sınırlarında var olan bedenin savunmasızlığını gözler önüne sererken, büyük bir yıkımın sonuçlarını açıkça sergiliyor. Sanatçının inşaat demirleriyle sarılı ve çamurla kaplanmış bedeni, yalnızca fiziksel çöküşün değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal bir yıkımın simgesidir (Taylor, 2016). İnşaat demirleri arasında sıkışmış bu beden, modern kent yaşamının birey üzerindeki baskısını ve bu baskı altında ezilen ruhun çaresizliğini yansıtıyor. Betonun soğukluğunu ve ağırlığını, çamurla kaplı beden aracılığıyla izleyiciye aktarıyor. Çamurun yoğun varlığı, betonlaşma sürecini ve bu sürecin doğanın insan eliyle dönüşümünü simgeliyor. Sanatçı, kentin soğuk gerçekliğine mahkûm olmuş bir bedenin çaresizliğini sergilerken, doğanın da bu betonlaşma sürecinde olumsuz etkilendiğini vurguluyor (Foster, 2010). Sanatçının büyük bir felaket sonrası hissedilen tutsaklık ve çaresizlik duygusunu çamur ve demirler aracılığıyla betimlemesi, yalnızca fiziksel bir yıkım değil, aynı zamanda derin bir psikolojik ve ruhsal yıkımı da gözler önüne seriyor. Çamur, doğal afetin izlerini taşıyan bir metafor olarak öne çıkarken, bedenin üzerini kaplayarak depremde yaşanan sıkışmışlık hissini izleyiciye hissettiriyor (Adams, 2018). Bu çamur katmanı, doğanın yıkım sürecinde insan bedeni ve ruhu üzerindeki baskıyı da simgeliyor. Yıkım, sadece fiziksel mekânlarda değil, insanların ruhlarında da derin yaralar açarak, doğanın bu süreçteki dönüşümü ve insanın bu dönüşümdeki rolü ile güçlü bir biçimde ifade ediliyor. Sanatçının performansında kullanılan çamur ve inşaat demirleri, modern kentin sert gerçekliğine bir gönderme niteliği taşıyor. Sanatçının dikkat çekmek istediği önemli bir nokta, depremin yalnızca fiziksel yıkım yaratmadığı, aynı zamanda ruhsal bir çöküşe de neden olduğudur. Betonun sertliğinin, insan bedenini ve ruhunu nasıl ezdiğini, çamurla kaplanmış ve demirlerle çevrelenmiş bu beden aracılığıyla anlatıyor. Performans sanatı, izleyiciye yalnızca olayın fiziksel sonuçlarını değil, aynı zamanda derin psikolojik ve duygusal yaralarını da hissettirebilir (Miller, 2017). Deprem gibi büyük bir felaket, yalnızca binaları yıkmakla kalmaz; insan ruhunda da derin çatlaklar ve yıkımlar yaratır. Doğanın kendisi, insan eliyle dönüşüme uğramış, betonlaşmış ve bu süreçte zarar görmüş durumda. İnsan bedenini saran çamur, doğanın bu dönüşüm sürecinde nasıl ezildiğini, şekil değiştirdiğini ve nihayetinde bu dönüşümün kurbanı olduğunu simgeliyor. Sanatçı performans sanatında yalnızca insanın değil, tüm canlıların ve doğanın felaketlerden nasıl etkilendiğini vurgulayabilmektedir (López, 2021).

Sonuç olarak, bu performans sanatı eseri, depremin yarattığı fiziksel ve ruhsal tahribatı, modern kent yaşamının ve insanın doğayla olan ilişkisi üzerinden güçlü bir eleştiri sunuyor. Sanatçı, bedenini çamur ve demirlerle sarmalayarak, felaketin insan ruhunda ve doğada yarattığı hasarı dramatik bir biçimde gözler

önüne seriyor (Peters, 2022). Performans, izleyiciyi bu yıkımın etkileri üzerine düşünmeye ve empati kurmaya davet ederken, sanatın toplumsal olaylara duyarlılık yaratma gücünü bir kez daha kanıtlıyor. Depremi yalnızca insanları değil, tüm canlı yaşamını ve doğayı nasıl etkilediğini vurgulayan bu eser, sanatın dönüştürücü gücünü ve toplumsal bilinç oluşturmadaki rolünü güçlü bir şekilde ortaya koyuyor (Johnson, 2023).

SONUÇ VE YORUM

Sonuç olarak sanatın toplumsal farkındalığı arttırmadaki kritik rolü, önemli bir araç olarak önümüzde duruyor olduğu söylenebilir. Özellikle deprem gibi doğal afetlerin etkilerini anlatırken, sanatın gücü duygusal bir derinlik ve etkileyici bir anlatım sağlayabilir. Sanat eserleri, insanları duygusal olarak etkileyerek onları konuya daha yakından bağlayabilir ve toplumsal bilinci artırabilir. Görsel sanatların toplumsal farkındalığı arttırmada önemli bir rol oynadığı söylenebilmektedir. Görsel sanatlar, toplumsal konuları ele almada etkili ve insanların toplumsal meselelere karşı olan duyarlılığını artırma potansiyeline sahip olduğu söylenebilir (Chen ve Wang, 2020). İnsanlar, toplumsal sorunların işlendiği görsel sanat çalışmalarıyla birlikte, toplumsal sorunlar hakkında düşünmeye, duygusal olarak etkilenmeye ve harekete geçmeye teşvik olabilmektedirler. Bu da özellikle doğal afetler konusunda deprem kuşağında yer alan ülkemiz için bireysel farkındalığı artırarak, bireylerin de toplumsal farkındalığın artmasında teşvike sebep olabilmesi ve bu felaket ile ilgili önlemler alabilmek adına sanatın, özellikle de görsel sanatların kullanımının farkındalık yaratıcı etkisinden yararlanılabileceği bir alan olduğu söylenebilir. Sanatın deprem konusunda toplumsal farkındalığı arttırmadaki rolü, önemli bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Depremler gibi doğal afetler, insanların yaşamlarını derinden etkileyebilir ve toplumların dayanıklılığını sınavabilir. Sanat, bu tür olayların toplumsal etkilerini anlatarak insanların bu konuda daha bilinçli olmalarına yardımcı olabilir. Sanat eserleri, deprem felaketinin insanlar üzerindeki duygusal ve fiziksel etkilerini derinlemesine yansıtabilir. Görsel sanatlar, müzik, edebiyat ve performans sanatları gibi farklı disiplinler, depremin yıkıcı gücünü ve sonuçlarını izleyicilere dokunaklı bir şekilde aktarabilir. Bu tür eserler, insanların empati kurmalarını ve toplumsal dayanışmayı artırmalarını sağlayabilir.

Gelecekte, sanatın deprem gibi acil durumlar karşısında toplumsal farkındalığı arttırmak için daha stratejik ve etkili bir şekilde kullanılması gerekebilmektedir. Sanat projeleri, deprem riskini anlamaya yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarıyla birleştirilebilir. Ayrıca, sanatın eğitim kurumlarında ve toplum merkezlerinde daha yaygın olarak kullanılması, toplumun deprem hazırlığı ve dayanıklılığı konusundaki bilincini artırabilir. Bu çalışmaların yanı sıra, günümüzde

kısa yoldan birçok kişiye ulaşma konusunda etkili bir araç olan dijital platformlarda ve sosyal medyada da aktif olarak sanatın kullanılması, geniş kitlelere ulaşarak deprem konusundaki farkındalığı artırabilir. Sanatın duygusal etkisi, insanların deprem gibi doğal afetlere karşı daha hazırlıklı olmalarını teşvik edebilir ve toplumun dayanıklılığını güçlendirerek, yaşanılacak olan başka bir doğal afet karşısında hazırlıklı olmayı sağlayabilir.

Sonuç olarak, sanatın deprem gibi toplumsal acil durumlarda toplumsal farkındalığı arttırma potansiyeli büyüktür. Gelecekte yapılacak çalışmalar, sanatın bu alandaki etkisini daha da güçlendirmek ve toplumun afetlere karşı daha dirençli olmasını sağlamak için stratejik olarak planlanmalı ve uygulanmalı olduğu düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, L. (2021). The Materiality of Art: Textures of Trauma. *Art and Trauma Journal*, 12(1), s.34-56.
- Atlı, A. (2006). Afet Yönetimi Kapsamında Deprem Açısından Japonya ve Türkiye Örnekleri Üzerinde Kurumsal Yapılanma. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Baumann, S. E., Merante, M. M., Sylvain-Holmgren, M. A., & Burke, J. G. (2021). Exploring Community Art and Its Role in Promoting Health, Social Cohesion, and Community Resilience in the Aftermath of the 2015 Nepal Earthquake. *Sage Journals*.
- Blake, M. K., & Quadrel, M. J. (1993). The Role of Empathy in Responses to Mass Media Campaigns. *Journal of Applied Social Psychology*.
- Bolat Aydoğan, K., & Evren, K. (2008). "Sanatta Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Performans Sanatı". *Art-e Sanat Dergisi*, 1(1), s.1-1.
- Dixon, S. (2015). The Role of the Audience in Performance Art. *Performance Studies Journal*, 8(2), s.112-129.
- DPT. (1999). Depremin Ekonomik ve Sosyal Etkileri, Muhtemel Finansman İhtiyacı, Kısa-orta ve Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler Raporu. Ankara: DPT Yay.
- Ergünay, O. (1996). Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s.263-272. Ankara: TÜBİTAK Yay.
- Feibleman, J. K. (1945). "The Psychology of the Artist". *The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*, 19(2).
- Findıkçı, B. M., & Kartopu, S. (2024). "The Effects of Natural Disasters on Art Through the Eyes of Art Students". *The Journal of Limitless Education and Research*, 9(1), s.27-78.
- Foster, H. (2010). *The Return of the Real: Art and Theory in the 21st Century*. Cambridge: MIT Press.
- Gormley, A. (2010). *Art in the Time of Global Warming: Long Horizons: An Exploration of Art + Climate Change*. British Council, London, UK.
- Green, T. (2022). Emotional Landscapes: The Impact of Natural Disasters on Human Psychology. *Journal of Environmental Psychology*, 25(2), s.90-108.
- Günay, V. D. (2008). "Görsel Okuryazarlık ve İmgenin Anlamlandırılması". Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E, 1.

- Harris, M. (2021). Color Theory in Modern Art: The Psychological Impact of Color. *Journal of Art Psychology*, 14(2), s.15-29.
- Johnson, R. (2023). Art as a Medium for Social Change. *Arts and Society Review*, 10(4), s.77-94.
- Jones, M. (2020). Faces of Despair: Portraiture in Times of Crisis. *Contemporary Art Journal*, 19(3), s.40-61.
- Kavuran, T. (2003). "Sanat ve Bilim'de Gerçek Kavramı". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), s.225-237.
- Keçici, M. (1994). Doğal Afetlerde Bulaşıcı Hastalıklar ve Çevre. *Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Belediyeler Dergisi*, s.24-47.
- Klein, R. (2012). Performance Art: A Reflection of Society. *Arts Journal*, 14(2), s.80-95.
- Klein, R. (2022). Science and Art: Bridging the Gap in Understanding Natural Disasters. *Environmental Art Review*, 22(1), s.30-49.
- López, M. (2021). The Interconnection of Humanity and Nature in Performance Art. *Journal of Eco-Criticism*, 5(1), s.18-36.
- Mateas, M. (2001). "Expressive AI: A Hybrid Art and Science Practice". *Leonardo*, 34(2), s.147-153
- Miles, M. (2010). "Representing Nature: Art and Climate Change". *Cultural Geographies*, 17(1), s.19-35.
- Miller, J. (2017). Psychological Effects of Natural Disasters in Art. *Disaster Studies Journal*, 9(3), s.20-40.
- Mitchell, A. (2019). Dynamic Forms in Abstract Art: A Study of Energy and Movement. *Journal of Visual Culture*, 13(2), s.55-78.
- Peters, A. (2022). The Healing Power of Art in Times of Crisis. *Journal of Arts in Society*, 11(1), s.55-73.
- Rogers, S. (2019). Emotional Landscapes: The Art of Performance and Identity. *Identity Studies Journal*, 16(2), s.35-54.
- Rogers, S. (2019). The Role of Technology in Contemporary Art Practice. *Arts and Society Review*, 10(4), s.77-94.
- Ross, W. (2008). "The Greening of Art: Ecology, Community and The Public Domain". *Sajah*, 23(1).

Sevgi, L., & İnce, N. (2004). "Bilimde Okur/Yazarlık: Bilim, Teknoloji, Toplumsal Algılama ve Etik". Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, CBT 897.

Shiner, L. (2004). The Invention of Art: A Cultural History. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Smith, A. (2019). Color and Emotion in Art: The Power of Palette. Journal of Art Psychology, 14(1), s.15-29.

Smith, J., & Johnson, K. (2018). The Emotional Power of Art: Its Psychological Impact and Cross-Cultural Connection. Journal of Psychology and the Arts.

T.C. Radyo ve Televizyon Üstkurulu (2007). İlköğretim Medya Okur Yazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı. Ankara.

Taylor, P. (2016). Embodiment in Performance: A Study of Physicality and Presence. Body and Performance Journal, 7(4), s.64-85.

TMMOB. (2012). Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın Önerileri Oda Raporu. TMMOB Yay.

TMMOB. (2023). TMMOB 6 Şubat Depremleri 8. Ay Değerlendirme Raporu. TMMOB Yay. Tolstoy, L. (1996). What is Art? Hackett Publishing.

Welch, A. (2011). "Criticism: An Artist’s Perspective". Ceramics Art and Perception, No. 84.

Williams, J. (2001). "Using Art to Communicate Science". Bulletin of the Ecological Society of Australia, 31(3), 2-3.

GÖRSEL KAYNAKLAR

Görsel 1: Çelik, A. (2024). Kırılma Noktası. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 2: Göktepe, S. (2024). İsimsiz. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 3: Coşkun Yakar, N. (2024). İsimsiz. [Tuval Üzerine Akrilik]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 4: Dekeli, A. (2024). İsimsiz. [Tuval Üzerine Kolaj ve Karışık Teknik]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 5: Dörtok, N. (2024). İsimsiz. [Tuval Üzerine Akrilik]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 6: Gümüşay, S. (2024). İsimsiz. [Tuval Üzerine Akrilik]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.

Görsel 7: Gümüşay, S. (2024). Sismik Çığlık. [Performans Sanatı]. Sanatçının kişisel arşivinden alınmıştır.